

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref.
23/1557 - 2

Deres ref

Dato
21.09.2023

Høringssvar til forslag til forbud i ekteskapsloven mot søskenbarneekteskap

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) viser til høringsbrev fra Barne- og familiedepartementet (BLD) av 27.06.23 om forslag til forbud mot søskenbarneekteskap mv. og e-post av 27.09.23 der LDO er gitt utsatt frist på noen dager.

Om LDO

Likestillings- og diskrimineringsombudet har som mandat å arbeide for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, graviditet, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder.

Ombudet har også tilsynsansvar med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med de forpliktelsene Norge har etter FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD), FNs kvinnediskrimineringskonvensjon (CEDAW) og FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Hvem forslaget omfatter

Departementet foreslår at et eventuelt forbud bør omfatte ekteskap både mellom søskenbarn og mellom tante eller onkel og nevø eller niese. LDO støtter dette dersom det innføres et forbud mot søskenbarneekteskap, i og med at departementet vektlegger at det er økt risiko for helseskader også hos barn med slike foreldrepar.

Kommentarer til formålet med høringsforslaget

Slik LDO forstår forslaget fra Stortinget er dette begrunnet til dels kun i ønsket om å forhindre tvangsekteskap, til dels både i dette og i ønsket om å hindre helseskader hos barn.

Hovedformålet i høringsnotatet er å motvirke helseskader hos barn. Det fremgår av

høringsnotatet og vedlegget fra Folkehelseinstituttet (FHI) at det er høyere risiko for helseskader hos barn av søskenbarn, og LDO anser at formålet av den grunn er legitimt.

Det vi forstår som et sekundært formål er å hindre tvangsekteskap, noe departementet skriver at man antar kan være en positiv virkning av et forbud mot søskenbarnektenskap mv. LDO mener at det å hindre tvangsekteskap er et legitimt formål. Departementet skriver imidlertid at dataene er mangelfulle når det gjelder sammenhengen mellom ekteskap i nær slekt og tvangsekteskap, og det kan derfor være vanskelig å vurdere om et forbud er et nødvendig eller forholdsmessig tiltak for å motvirke tvangsekteskap.

Videre skriver departementet at et forbud ikke bør begrunnes i et migrasjonsargument der hensikten er å hindre familieetablering med en person fra utlandet. LDO støtter departementet i dette.

Vi forholder oss videre til hvorvidt det er nødvendig og forholdsmessig å innføre et forbud for å hindre helseskader hos barn.

Andre tiltak for å motvirke helseskader

Høringsnotatet viser til at få andre land i Europa har innført forbud mot søskenbarnektenskap. LDO har merket oss at det heller ikke vist til at internasjonale aktører som Verdens helseorganisasjon (WHO) eller andre har anbefalt et forbud mot søskenbarnektenskap for å hindre helseskader hos barn.

Som kjent er det flere og ulike forhold som gir økt risiko for død, skader og sykdom hos barn. Det handler både om hvem foreldrene er, men også om foreldrenes adferd og andre årsaker. Det virker fornuftig at myndighetene tar for seg flere risikofaktorer for død, skader og sykdom utover søskenbarnektenskap, slik at man kan iverksette tiltak basert på en helhetlig og systematisk tilnærming til temaet.

Et relevant tiltak kan være å gjøre genetisk veiledning mer kjent og tilgjengelig. Å gi helseinformasjon på videregående skole om helserisiko for barn gitt bestemte kombinasjoner av foreldre kan også være et relevant tiltak. Dette er tiltak rettet mot hele befolkningen. I tillegg bør det settes inn flere målrettede og tilpassede tiltak mot grupper der risikoen er særlig høy.

Høringsnotatet viser til at nært slektskap mellom foreldre er sjelden i Norge, men at forekomsten er høyere i noen grupper med bakgrunn fra bestemte land. Dette er imidlertid et minkende fenomen ifølge notatet, både globalt, i den norske befolkningen generelt og også i gruppene der det er en høyere forekomst.

Departementet redegjør for at selv om et forbud utformes nøytralt, vil det ramme noen grupper mer, der forekomsten av søskenbarnektenskap er høyere. Disse gruppene har innvandrerbakgrunn, og dermed kan dette være diskriminering. Imidlertid vurderer departementet det slik at hensynene bak et forbud veier tyngre enn konsekvensene for dem som rammes av forbudet. I sin forholdsmessighetsvurdering viser departementet til at de har vurdert pålagt genetisk veiledning og kommet til at dette ikke vil være

tilstrekkelig for å motvirke helseskader hos barn som oppstår som følge av søskenbarnektenskap og mener at et forbud vil være normdannede.

LDO savner at departementet redegjør for andre mulige mindre inngripende tiltak som kan prøves ut, som økt målrettet og tilpasset informasjon til grupper der forekomsten av søskenbarnektenskap er høy. LDO anbefaler at flere tiltak prøves ut og at det gjøres i dialog med grupper som er mest berørt for å komme fram til tiltak som kan ha effekt. Samtidig bør departementet være oppmerksom på at et forbud kan virke stigmatiserende overfor berørte grupper.

Dersom det innføres et forbud, er LDO spørrende til om det lar seg gjøre å lage kriterier for dispensasjon som blir fullt ut mulig å håndheve på en objektiv måte. For eksempel når det gjelder søskenbarn som allerede har barn og vil gifte seg, og det er uklart om de kommer til å få flere barn. Ekteskap er både noe moralsk og personlig viktig for mennesker, men for mange er de juridiske rettighetene som følger med et ekteskap vel så viktig. Departementet foreslår å ikke gi dispensasjon til søskenbarnpar som sier at de ikke ønsker å få barn, noe som kan oppleves som svært inngripende for paret. LDO vil legge til at ved et eventuelt forbud vil dispensasjon for likekjønnede søskenbarn som vil gifte seg være noe departementet må se på.

Dersom det innføres et forbud som omfatter å ikke anerkjenne søskenbarnektenskap inngått i utlandet, viser LDO til Norsk institusjon for menneskerettigheter (NIM) som påpeker i utredningen vedlagt høringsnotatet, at det reiser andre menneskerettslige problemstillinger som må utredes.

Vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon

likestillings- og diskrimineringsombud

Mariette Lobo

fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.